

Kirkkohallituksen yleiskirje nro 7/2019

29.3.2019

SAAVUTETTAVUUS JA DIGITAALISET PALVELUT

Kirkkolain muutos

Kirkkolain muutos (411/2019) tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2019. Kirkkolain muutoksessa kirkkolakiin on tehty henkilötietolain kumoutumisesta ja uudesta tietosuojalainsäädännöstä johtuvat tekniset muutokset. Samalla on otettu huomioon julkishallintoa velvoittava saavutettavuusdirektiivi. Kirkkolain 25 lukuun on lisätty uusi 5 b §, jonka mukaan kirkon, seurakuntien ja seurakuntayhtymien tarjoamiin digitaalisiin palveluihin sovelletaan digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettua lakia (306/2019). Lait löytyvät säädösnumerolla www.finlex.fi -palvelusta.

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta

Lain tarkoituksena on edistää jokaisen mahdollisuutta käyttää yhdenvertaisesti digitaalisia palveluja parantamalla niiden saatavuutta, tietoturvaluutta, laatua ja sisällön saavutettavuutta. Lailla pannaan kansallisesti täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta (EU) 2016/2102 (saavutettavuusdirektiivi).

Tavoitteena on parantaa julkisen sektorin verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuutta käyttäjien, erityisesti vammaisten henkilöiden, parissa. Tarkoituksena on myös edistää viranomaisten digitaalisten palvelujen tarjoamista ja saatavuutta siten, että hallinnon asiakkaat voivat hoitaa asiansa jatkossa sähköisesti lähes kaikissa viranomaisasiointia edellyttävissä tilanteissa.

Saavutettavuuden perusvaatimukset ovat digitaalisten palvelujen havaittavuus ja ymmärrettävyys sekä käyttöliittymien ja navigoinnin hallittavuus ja toimintavarmuus. Saavutettavuusvaatimukset määräytyvät tarkemmin eurooppalaisten standardien perusteella.

Saavutettavuusvaatimuksilla edistetään erityisesti näkövammaisten, kuurojen, motorisista häiriöistä sekä luku- ja kirjoitushäiriöistä kärsivien mahdollisuuksia saada tietoja viranomaisten toiminnasta digitaalisten palvelujen avulla sekä saada asiansa hoidetuksi itsenäisesti viranomaisen kanssa. Lisäksi laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta edistää vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn YK:n yleissopimuksen toimeenpanoa. Myös ikääntyville ihmisille saavutettavuuden parantaminen merkitsee parempia mahdollisuuksia omien asioidensa hoitamiseen.

Samalla on kuitenkin huomattava, että kaikilla ei ole tietotekniikkaa käytössään tai kykyä käyttää sitä. Osana yhdenvertaisuuden toteuttamista sekä hyvän hallinnon perusteiden asettamia vaatimuksia on huo-

lehdittävä riittävästä palveluvalikoimasta erilaisille palvelujen käyttäjäryhmille. Tämä tarkoittaa esimerkiksi riittävien puhelinpalvelujen, asiointipalvelupisteiden tai seurakuntien yhteisten asiointipalvelupisteiden ylläpitoa.

Mihin lakia sovelletaan?

Kirkkolakiin otetun omaksumissäännöksen perusteella lakia digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sovelletaan kirkon, seurakuntien ja seurakuntayhtymien tarjoamiin digitaalisiin palveluihin. Digitaalisilla palveluilla tarkoitetaan puolestaan verkkosivustoa tai mobiilisovellusta sekä niihin liittyviä toiminnallisuksia.

Verkkosivustolla tarkoitetaan verkkotunnuksella yksilöitäviä digitaalisia tekstisisältöjä, tiedostoja, kuvia, lomakkeita ja muita toisinnettavissa olevia tietosisältöjä, jotka ovat käytettävissä tietoverkossa erilaisilla päätelaitteilla ja niissä olevilla ohjelmistoilla. Mobiilisovelluksella tarkoitetaan sovellusohjelmistoja, jotka on suunniteltu ja kehitetty yleisön käyttöön käytettäväksi älypuhelin tai tablettitietokoneiden kaltaisilla mobiililaitteilla. Siten säännöksiä sovelletaan muun muassa seurakuntien kotisivuihin, palvelujen sähköisiin tilauslomakkeisiin ja tilaisuuksien sähköisiin ilmoittautumislomakkeisiin.

Kirkkolakiin otetun soveltamisrajoituksen nojalla lakia ei kuitenkaan sovelleta seurakuntien varhaiskasvatuksessa ja rippikouluopetuksessa, kun verkkosivusto tai mobiilisovellus toteutetaan varhaiskasvatuksen tai rippikouluopetuksen yhteydessä ja sen käyttö tapahtuu rajatussa ryhmässä määräaikaisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että lakia digitaalisten palvelujen tarjoamisesta ei sovelleta sellaisiin digitaalisiin palveluihin, jotka suunnitellaan ja toteutetaan rippikouluopetuksen tai varhaiskasvatuksen yhteydessä rippikoulu- tai varhaiskasvatusryhmän sisällä määräaikaisesti tai kokeiluluontoisesti. Siten soveltamisalan ulkopuolelle rajautuvat oppilaiden suunnittelemat ja toteuttamat digitaaliset palvelut sekä opetuksessa käytettävät seurakunnan henkilöstön luomat digitaaliset palvelut. Tällöinkin on kuitenkin otettava tarvittaessa huomioon yhdenvertaisuuslaista (1325/2014) tulevat velvoitteet kohtuullisista mukautuksista. Jos opetuksen yhteydessä tuotettu palvelu otetaan pysyväisluonteiseen käyttöön, tulee huolehtia digitaalisen palvelun saavutettavuuden toteutumisesta.

Vaatimuksia ei sovelleta kolmannen osapuolen tuottamiin verkkosivustojen ja mobiilisovellusten sisältöihin, joita viranomainen ei rahoita, kehitä tai valvo. Tämä tarkoittaa esimerkiksi verkkosivuille upotettuja sosiaalisen median palvelujen syötteitä. Saavutettavuusvaatimuksia ei sovelleta myöskään silloin, kun viranomainen tarjoaa suoratoiston verkkosivustoillaan tai mobiilisovelluksessa, esimerkiksi jonkin kokouksen tai tilaisuuden. Jos se julkaistaan 23.9.2020 jälkeen tallenteena verkossa, sisällön pitää olla saavutettavuusvaatimusten mukaisia.

Työpaikoilla käytettävien, rajalliselle määrälle henkilöitä tarkoitettujen intranet- ja ekstranet-sivustojen tulee olla saavutettavuusvaatimusten mukaiset, jos ne julkaistaan 23.9.2019 tai sen jälkeen. Ennen 23.9.2019 julkaistuihin intranet- tai ekstranet-sivustoihin saavutettavuusvaatimuksia sovelletaan vain, jos sivustot uudistetaan kokonaan esimerkiksi uuden julkaisujärjestelmän hankinnan vuoksi.

Viranomaisten digitaalisten palvelujen järjestäminen

Digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa säädetään viranomaisten digitaalisten palvelujen järjestämisestä yleisölle. Viranomaisia koskevat digitaalisten palvelujen **yleiset suunnitteluvelvollisuudet**.

Viranomaisten on suunniteltava ja ylläpidettävä digitaaliset palvelunsa siten, että niiden tietoturvaluus, tietosuoja, löydettävyys ja helppokäyttöisyys on varmistettu. Lisäksi tulee varmistua siitä, että digitaaliset palvelut ovat yhteensopivia yleisesti käytettävien ohjelmistojen ja tietoliikenneyhteyksien kanssa.

Siten jo digitaalisten palvelujen suunnitteluvaiheessa tulee arvioida, miten palvelun käyttöön liittyvä tietoturvaluus aiotaan järjestää. Tämä tulisi myös todentaa suunnitteludokumentaatiolla. Tietosuojasta huolehtimisesta on säädetty tarkemmin EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa ja sitä täydentävässä tietosuojalaisissa (1050/2018). Tietosuojasta huolehtiminen on sen varmistamista, ettei henkilötietoja käsitellä tarpeettomasti digitaalisissa palveluissa ja niiden tietosisällöissä.

Digitaalisten palvelujen löydettävyyden varmistamisella tarkoitetaan huolehtimista siitä, että digitaalinen palvelu ja sen tietosisältö ovat ajantasaisina löydettävissä esimerkiksi hakukoneiden avulla. Selkeät ja informatiiviset verkkotunnukset edesauttavat palvelujen löytämistä. Palvelujen helppokäyttöisyyttä voi varmistaa tekemällä käytettävyyssarviointeja ja -testejä säännöllisesti erityisesti ennen uuden digitaalisen palvelun käyttöönottoa tai, kun palveluun otetaan käyttöön merkittäviä uusia tai uudistettuja toimintoja.

Digitaalisten palvelujen suunnittelussa ja ylläpidossa tulee myös ottaa huomioon sen yhteensopivuus palvelun käyttäjillä yleisesti käytössä olevien ohjelmistojen ja tietoliikenneyhteyksien kanssa. Tarkoituksena on varmistaa digitaalisten palvelujen yhteensopivuus palvelun käyttäjien selainohjelmistojen ja muiden digitaalisten palvelujen käyttöön tarvittavien apuohjelmistojen kanssa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että digitaalinen palvelun yhteensopivuus tulisi testata markkinoilla eniten käytettyjen ohjelmistojen kanssa.

Viranomaisen vastuulla olevien digitaalisten palvelujen ja viranomaisen käytössä olevien muiden sähköisten tiedonsiirtomenetelmien **saatavuudesta on huolehdittava**. Saatavuudesta on huolehdittava muulloinkin kuin viranomaisen asiointipisteiden aukioloaikoina. Siten esimerkiksi käyttökatkot tulisi ajoittaa ajankohtaan, jolloin digitaalisten palvelujen ja sähköisten tiedonsiirtomenetelmien käyttö on vähäistä. Käyttökatoista on myös tiedotettava sopivalla tavalla ennalta. Myös vaihtoehtoisesta asiointitavasta käyttökatkoksen aikana on tiedotettava ennalta.

Laissa digitaalisten palvelujen tarjoamisesta säädetään myös **viranomaisen velvollisuudesta digitaalisten palvelujen tarjoamiseen**. Viranomaisen on tarjottava jokaiselle mahdollisuus toimittaa asiointitarpeeseensa liittyvät sähköiset viestit ja asiakirjat käyttäen digitaalisia palveluita tai muita sähköisiä tiedonsiirtomenetelmiä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että viranomaisen pitäisi tarjota yksinomaan digitaalisia palveluja hallinnon asiakkaille. Viestit voivat liittyä esimerkiksi asian vireille panemiseen ja tietopyynnön tai neuvontapyynnön esittämiseen. Asiakkaan tulisi voida viestiä viranomaisen kanssa muun muassa sähköpostite tai turvasähköpostilla. Seurakunnat ja seurakuntayhtymät voivat ottaa käyttöönsä myös Suomi.fi-viestit palvelun.

Digitaalisissa palveluissa on myös tiedotettava selkeästi siitä, miten jokainen voi hoitaa asiansa viranomaisen kanssa sähköisesti. Lisäksi digitaalisessa palvelussa on julkaistava yhteystieto, josta jokaisella on mahdollisuus saada neuvoja viranomaisen digitaalisen palvelun käyttämiseksi. Hallintolain 8 §:n perusteella viranomaisilla on neuvontavelvollisuus omiin palveluihin myös sähköisissä palveluissa.

Digitaalisten palvelujen käyttöä voidaan rajoittaa väliaikaisesti käyttäjäryhmien tai alueellisen saatavuuden perusteella, jos se on välttämätöntä palvelun kehittämiseksi tai testaamiseksi. Rajaaminen voi olla

vain väliaikaista. Käytännössä rajaaminen on mahdollista esimerkiksi ennen uuden palvelun käyttöönottoa, kun palvelua testataan ennen sen laajempaa käyttöönottoa.

Laissa ovat säännökset palvelun käyttäjän **sähköisen tunnistamisen vaatimuksista ja rajoituksista**. Viranomaisen voi vaatia digitaalisessa palvelussa käyttäjältä sähköistä tunnistamista vain, jos se on tarpeen palvelun tai sen tietosisältöön liittyvien käyttöoikeuksien varmistamiseksi tai palvelussa tehtävään toimeen liittyvien oikeusvaikutusten vuoksi. Jos digitaalisesta palvelusta on mahdollista saada salassa pidettäviä tietosisältöjä nähtäväksi ja käytettäväksi, palvelun käyttäjän on tunnistettava:

- hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettua luonnollisen henkilön tunnistuspalvelua (Suomi.fi-tunnistus);
- vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista (617/2009) annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua vahvaa sähköistä tunnistamista tai
- painavasta perustellusta syystä muuta vastaavaa tietoturvallista tunnistuspalvelua käyttämällä.

Digitaalisten palvelujen saavutettavuus

Saavutettavuus liittyy digitaalisiin palveluihin, kun taas esteettömyys koskee fyysistä maailmaa. Saavutettavuusdirektiivissä saavutettavuudella tarkoitetaan, että verkkosivut ja mobiilisovellukset sekä niiden sisällöt ovat sellaisia, että kuka tahansa voi niitä käyttää ja ymmärtää, mitä niissä sanotaan.

Saavutettavuuden perusvaatimuksia ovat digitaalisten palvelujen sisältöjen havaittavuus ja ymmärrettävyys sekä käyttöliittymien ja navigoinnin hallittavuus ja toimintavarmuus. Havaittavuus tarkoittaa, että tiedot ja käyttöliittymän osat esitetään käyttäjille tavoilla, jotka he voivat havaita. Käyttäjän tulee esimerkiksi voida muuttaa tekstisisältö erilaisiin muotoihin kuten isokokoisiksi kirjaimiksi tai puheeksi. Lisäksi havaittavuuteen sisältyy muun muassa riittävät värierot tekstin ja taustan välillä sekä käyttäjän mahdollisuus muuttaa käytettyjä väriyhdistelmiä havaittavuuden parantamiseksi.

Käyttöliittymien osien ja navigoinnin hallittavuus tarkoittaa esimerkiksi sitä, että verkkosivuston tai mobiilisovelluksen käyttö on mahdollista pelkästään näppäimistöä käyttäen tai että käytettävissä palveluissa tapahtumaistunnon aikaraja on riittävän pitkä, jotta myös erilaisia apuvälineitä käyttävä käyttäjä ehtii käydä läpi sivuston tai sovelluksen sisällön. Ymmärrettävyys edellyttää, että tietojen ja käyttöliittymän toiminnan on oltava käyttäjien kannalta katsoen käsitettäviä. Tämä tarkoittaa muun muassa selkeän ja hyvän yleiskielen ja joissakin tapauksissa selkokielen käyttämistä. Toimintavarmuus tarkoittaa, että sisällön on oltava riittävän toimintavarma, jotta hyvin erilaiset asiakassovellukset ja avustavat teknologiat voivat tulkita sitä luotettavasti. Esimerkiksi verkkosivuston tai mobiilisovelluksen sisällön rakenteen jäsentelyssä tulee noudattaa verkkosivustojen rakenteen teknisiä rakennevaatimuksia, kuten otsikointien ja tekstisisällön erottelua rakennemerkein.

Saavutettavuusvaatimukset määräytyvät tarkemmin yhdenmukaistettujen standardien tai niiden osien mukaan, joiden viitetiedot Euroopan komissio on julkaissut Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Tämänhetkiset vaatimukset sisältyvät World Wide Web Consortiumin asiakirjaan Web Accessibility Guideline versioon 2.1. Laissa digitaalisten palvelujen tarjoamisesta edellytetään, että valvontaviranomaisena toimiva Etelä-Suomen aluehallintovirasto pitää verkkosivuillaan jokaisen saatavilla ohjeiden suomen- ja ruotsikieliset viralliset käännökset.

Digitaalisten palvelujen tietosisältöjen on täytettävä saavutettavuusvaatimukset, kun tietosisältö on palvelun käyttäjien saatavilla. Saavutettavuusvaatimukset on otettava huomioon hankintalain 71 §:n 1 momentin mukaisesti, kun hankitaan digitaalisia palveluja.

Saavutettavuusvaatimuksista voidaan poiketa vain, jos ennakkoon tehdyn saavutettavuusarvioinnin perusteella voidaan osoittaa vaatimusten toteuttamisen aiheuttavan **kohtuuttoman rasitteen**. Siten ennakkoon tulisi arvioida, onko olemassa perusteita joiltakin osin poiketa saavutettavuusvaatimuksista. Arvio tulisi tehdä silloin, kun vaatimusten toteuttamista koskevia vaikeuksia ilmenee digitaalisia palveluja kehitettäessä tai ylläpidettäessä. Kohtuutonta rasitetta arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti vammaisten ihmisten tarpeet käyttää kyseistä digitaalista palvelua sekä palveluntarjoajan koko, taloudellinen asema, toiminnan luonne ja laajuus.

Julkisen hallinnon digitaalisissa palveluissa on oltava saatavilla **saavutettavuusseloste**. Selosteen on sisällettävä selvityksen siitä, mitkä sisällön osat eivät ole saavutettavia ja syyt siihen sekä tiedon mahdollisista tarjolla olevista saavutettavista vaihtoehdoista. Saatavuusselosteessa tulee olla myös palveluntarjoajan sähköinen yhteystieto, johon palvelun käyttäjä voi lähettää saavutettavuuspalautteen, sekä linkki valvontaviranomaisen verkkosivuille, jossa palvelun käyttäjä voi tehdä saavutettavuuskantelun tai -kyselyn. Valvontaviranomaisena toimivan Etelä-Suomen aluehallintoviranomaisen tulee pitää saavutettavuusselosteen mallia verkkosivuillaan.

Jokaisella on oikeus lähettää **saavutettavuuspalautetta** saavutettavuusselosteesta ilmenevään palveluntarjoajan yhteystietoon. Palautetta voi antaa saavutettavuusvaatimuksesta poikkeamisesta tai palautteessa voi pyytää tarkennuksia kohtuuttoman rasitteen perusteluihin. Palautteessa voi myös pyytää ei-saavutettavaa sisältöä saavutettavuusvaatimukset täyttävässä muodossa tai muuten saavutettavalla tavalla. Palautteen vastaanottamisesta on lähetettävä sähköinen vastaanottokuittaus. Palautteeseen on myös vastattava viipymättä ja pääsääntöisesti viimeistään kahden viikon kuluessa yhteydenotosta.

Saavutettavuuden valvonta ja oikeussuoja

Viranomaisten digitaalisten palvelujen järjestämistä koskevien velvollisuuksien noudattamisen valvonta kuuluu yleiseen laillisuusvalvontaan, joissa toimivaltaisia viranomaisia ovat Eduskunnan oikeusasiamies ja Valtioneuvoston oikeuskansleri sekä seurakuntien ja seurakuntayhtymien osalta lisäksi tuomiokapitulit.

Digitaalisten palvelujen saavutettavuusvaatimusten valvonta kuuluu puolestaan valvontaviranomaisena toimivalle Etelä-Suomen aluehallintovirastolle. Lain mukaan jokainen voi tehdä valvontaviranomaiselle saavutettavuuskantelun sellaisesta palveluntarjoajasta, joka ei ole täyttänyt saavutettavuusvaatimuksia. Kantelu voi perustua myös siihen, ettei saavutettavuuspalautteeseen ole vastattu säädetyllä tavalla tai säädetyssä ajassa taikka, jos palveluntarjoaja ei ole antanut todistusta siitä, ettei digitaalisen palvelun sisällöstä ole annettu tietoja saavutettavassa muodossa.

Valvontaviranomaisena Etelä-Suomen aluehallintovirasto valvoo saavutettavuusvaatimusten noudattamista. Lisäksi sen tehtävänä on muun muassa antaa yleistä ohjausta ja neuvontaa saavutettavuusvaatimusten toteuttamisesta sekä kuulla eri sidosryhmiä saavutettavuusvaatimusten täyttämistä.

Valvontaviranomaisen lain nojalla tekemään päätökseen tai antamaan määräykseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Porrastettu aikataulu toteutukselle

- 23.9.2018 ja sen jälkeen julkaistujen verkkosivustojen pitää olla saavutettavuusvaatimusten mukaisia 23.9.2019.
- Ennen 23.9.2018 julkaistujen verkkosivustojen pitää olla saavutettavuusvaatimusten mukaisia 23.9.2020.
- Mobiilisovellusten pitää olla saavutettavuusvaatimusten mukaisia 23.6.2021.
- 23.9.2018 tai sen jälkeen julkaistujen toimisto-ohjelmien tiedostomuotojen on täytettävä saavutettavuusvaatimukset tai uudistettava muuten vastaamaan saavutettavuusvaatimuksia. Ennen 23.9.2018 julkaistut tiedostomuodot on muutettava saavutettavuusvaatimusten mukaisiksi siirtymäsäännösten puitteissa, jos tällaisten toimisto-ohjelmien tiedostomuodot on tarkoitettu asian vireille panemiseksi tai ne liittyvät muuten asian käsittelyyn siten, että tiedostot ovat tarpeellisia asian käsittelemiseksi asianosaisen etujen, oikeuksien ja velvollisuuksien määrittämiseksi tai toteuttamiseksi.
- Viranomaisten ja julkisoikeudellisten laitosten intranet-sivustojen – mukaan lukien työpaikolla käytettävien – pitää olla saavutettavuusvaatimusten mukaiset, jos ne julkaistaan 23.9.2019 tai sen jälkeen. Ennen 23.9.2019 julkaistuihin intraneteihin saavutettavuusvaatimuksia sovelletaan vain, jos koko intranet uudistetaan esimerkiksi uuden julkaisujärjestelmän hankinnan vuoksi. Tällöin jo hankintavaiheessa kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että julkaisujärjestelmä tukee saavutettavuusvaatimusten toteuttamista.

Mistä lisätietoja

Digitaalisten palvelujen suunnittelu ja ylläpito

JHS-suositukset:

- Julkisten verkkopalvelujen suunnittelu ja kehittäminen: <http://jhs-suositukset.fi/suomi/jhs190>
- Kaikki JHS-suositukset: <http://www.jhs-suositukset.fi/web/guest/jhs/recommendations>

Tietoturvallisuus:

- Sähköisen asioinnin tietoturvallisuusohje: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/80012>
- Kirkon yleiset tietoturvamääräykset: [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/79950751B28344CDC2257DE3003E896F/\\$FILE/2015-12%20liite%202.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/79950751B28344CDC2257DE3003E896F/$FILE/2015-12%20liite%202.pdf)

Tietosuoja

- Arjen tietosuojaa koulutukset: <https://arjentietosuoja.fi/fi/#/front>
- Tietosuoja-asetus seurakunnissa: <https://nuotta.evl.fi/Tietosuoja/SitePages/Kotisivu.aspx>

Saavutettavuusvaatimusten täyttäminen

Valtiovarainministeriön sivut: <https://vm.fi/saavutettavuusdirektiivi>

Etelä-Suomen aluehallintoviraston verkkosivut: <https://www.avi.fi/web/avi/saavutettavuus>

Aluehallintovirasto julkaisee arviolta toukokuussa 2019 uuden verkkosivuston www.saavutettavuusvaatimukset.fi, jolle keskitetään AVIn tarjoama tieto ja ohjeistus verkkopalvelujen saavutettavuudesta. Tiedon ja ohjeistuksen tarvetta on kartoitettu mm. palautekyselyillä, ja ohjeita ja muuta sisältöä tuotetaan yhteistyössä kumppanien kanssa.

Väestörekisterikeskus on tuottanut videokoulutuksia saavutettavuudesta, jotka löytyvät seuraavista linkeistä:

[Saavutettavuuden perusteet \(kesto 1 h 16 min, avautuu uuteen ikkunaan\)](#)

[Saavutettavan verkkopalvelun hankinta \(kesto 1h 29 min, avautuu uuteen ikkunaan\)](#)

[Saavutettavien tiedostojen tekeminen \(kesto 1 h 33 min, avautuu uuteen ikkunaan\)](#)

Lisäksi mm.

- www.saavutettavasti.fi: ohjeita verkkopalvelujen sisältöjen saavutettavuudesta kaikille, jotka päivittävät verkkosivuja ja tuottavat erilaisia sisältöjä verkkoon. Valtionhallintoon kuuluvan Celian ylläpitämä sivusto.
- www.papunet.net/saavutettavuus: tietoa erilaisista apuvälineistä, joilla verkkosivuja käytetään, ja ohjeita saavutettavuuden huomioimiseksi verkkopalvelun suunnittelusta ja hankinnasta lähtien.

KIRKKOHALLITUS

Pekka Huokuna

Pirjo Pihlaja

ISSN 1797-0326